

Den nye istiden

De bryter naturlovene og kaller det en revolusjon. Stadig flere kvinner fryser egg for ikke å stresse inn i livets babykapittel.

TEKST *Line Tiller* FOTO *David Airob*

Fremtidsrettet. Anna Masjuan (34) ligger i full narkose mens Xavier Julve leter etter flest mulig eggceller inne i eggstokkene hennes. Ingeniøren har bestemt seg for å ta dem ut og fryse både dem og sin biologiske klokke - for prisen av et par månedslønner.

Jeg så totalt 12 eggposer, men det er ikke sikkert vi finner modne eggceller inni dem.

Xavier Julve Overlege

Anna (34) vil fryse eggene sine for å kjøpe seg tid. Miriam (32) fikk en baby med et seks år gammelt egg. Magdalena (36) er gift med en som aldri vil ha barn, men vil ikke slippe håpet helt.

– Syv fra høyre eggstokk, erklærer overlege Xavier Julve (64) mens han fører en lang «sugerør-nål» frem og tilbake inne i Anna Masjuans (34) underliv.

De nakne lårene hennes henger tungt foran ansiktet hans. Hun ligger i full narkose. Men om bare tolv minutter skal hun vekkes.

Da vil hennes første ord være: «Hvor mange egg fikk jeg?».

Nå stirrer dr. Julve på en ultralydskjerm med små mørke bobler. Gynekologen på Fertilab i Barcelona er blitt vant til denne prosedyren.

Daglig hjelper han flere friske kvinner i 30-årene med å utsette babydrømmen ved å fryse og lagre eggene deres. Det siste året har antallet kvinner som får frosset ned egg ved klinikken økt med 500 prosent. Julve er ikledd lyseblå operasjonslue med smilende små spermier, men hans egne munnviker er litt strammere enn vanlig.

– Jeg så totalt 12 eggposer, men det er ikke sikkert vi finner modne eggceller inni dem.

↑ **Proaktiv.** – Om jeg får en datter, vil jeg anbefale henne å fryse eggene sine i starten av 20-årene. Jo tidligere, jo bedre. For man vet aldri, sier Anna Masjuan.

Og det er de som er viktige, sier Julve før han forlater operasjonsstuen, slik at anestesilegen kan vekke Masjuan og trille henne ut til nyheten om hvor mange egg hun kan done-re til seg selv i fremtiden, når hun kanskje har forelsket seg i en passende partner og mulig pappa.

Ingeniøren har brukt 35.000 kroner på å kjøpe seg ekstra letetid.

Helt frem til hun er 50 år, kan hun i prinsippet tine opp og bruke de evigunge eggene sine fra klinikken i Barcelona, Spania.

Der kalles ikke-medisinsk, eller såkalt «sosial eggfrysing», en kvinnerevolusjon og en game changer. I Norge – hvor alderen på førstegangsfødende øker og regjeringen ber om flere babyer – er det ulovlig å fryse ned en ubefruktet eggcelle, med mindre man lider av en sykdom som truer reproduksjonen.

KJÆRESTE, IKKE KARRIERE. Grafen som viser antall kvinner som velger å stoppe tiden og fryse egg, går i motsatt retning av den nedgående statistikken som viser graviditets-sjansene for en kvinne etter fylte 35 år.

Kvinner i 30-årene over hele Europa betaler et par månedslønner for å kjøpe seg sjelefred

↑ **Celletelling.** En medarbeider teller og sjekker de bittesmå eggcellene under et mikroskop bare minutter etter at de har forlatt kvinnekroppen. Men dr. Julve er litt bekymret.

← **Kalde fakta.** To-tre egg blir plassert i hvert av de tynne rørene før de lynraskt kjøles ned til minus 196 grader celsius. Der blir de liggende, i alt fra noen måneder til flere tiår.

og likestille seg med menn i viktige karriere-år, men også bedre tid på dating-markedet. European Society of Human Reproduction and Embryology kaller interessen eksplosiv, selv om samlede Europa-tall ikke er registrert.

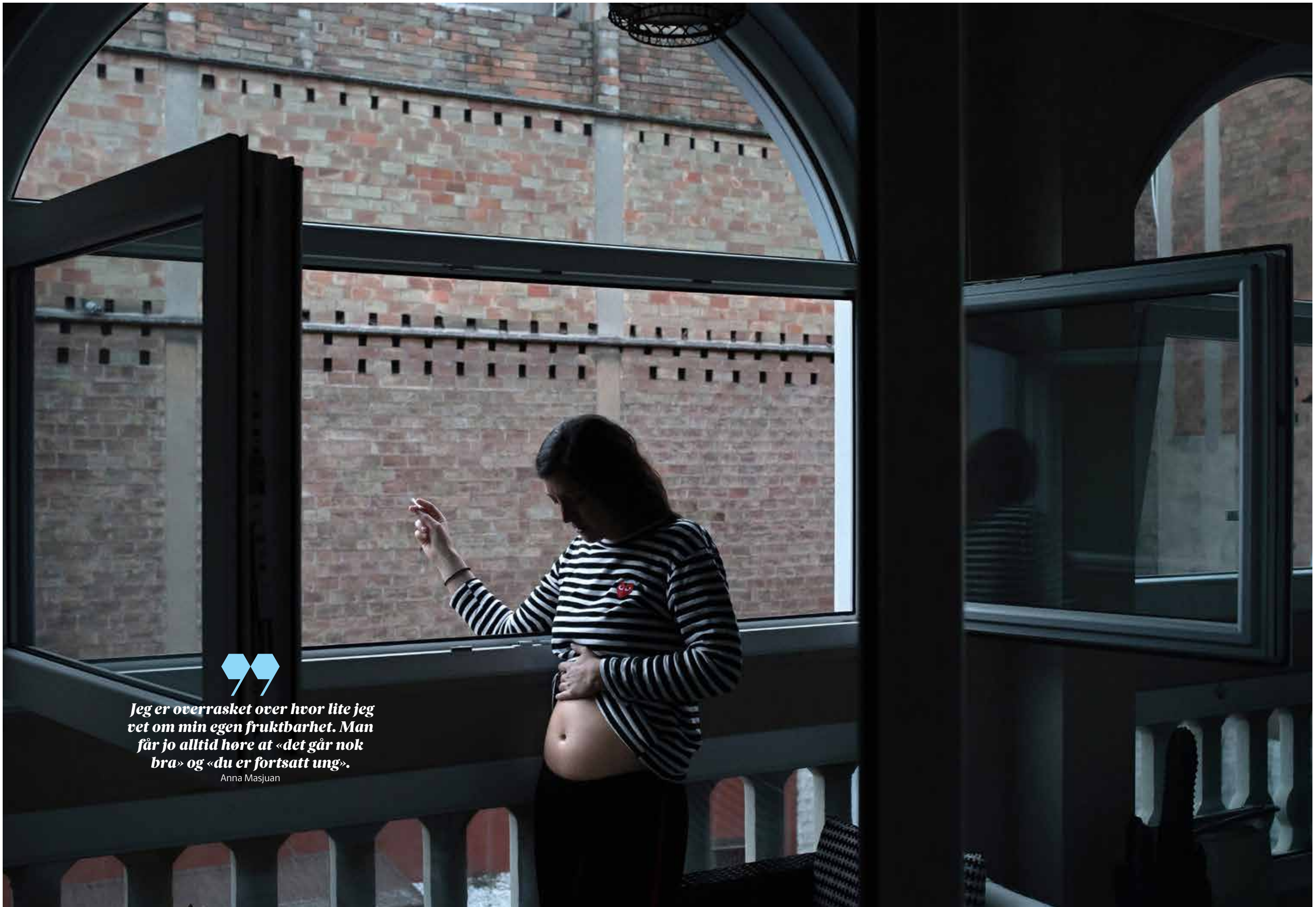
Klinikker i både Spania, Italia, Belgia og England melder om sterk økning av antall friske kvinner som vil fryse ned egg.

I USA var økningen på 1500 prosent mellom 2009 og 2016, med 20.000 pasienter i sistnevnte år. Kjendiskvinner som skuespillerne Sofia Vergara og Olivia Munn, er noen av dem som har gjort det. Mangel på partner, og ikke jakten på en toppjobb, er hovedårsaken for 80 prosent av kvinnene, ifølge en ny undersøkelse fra Universitetet Yale.

Store teknologiskapskaper som Amazon og Google, og det amerikanske militæret, betaler for at de kvinnelige ansatte som ønsker det, kan utsette morskapet.

I New York har food-trucks med taco på gatehjørnene fått nye naboer i år: Mobile fertilitetsvogner, der kvinner kan komme inn fra gaten og få sjekket fertiliteten sin med en blodprøve.

Eggfrysing er blitt en del av en industri verdt to milliarder dollar på verdensbasis. ▶

Jeg er overrasket over hvor lite jeg vet om min egen fruktbarhet. Man får jo alltid høre at «det går nok bra» og «du er fortsatt ung».

Anna Masjuan

←
Kul. Anna Masjuan tar sin vante morgensigaret i den nyinnflyttede leiligheten sin i Barcelona. Hun synes hun ser gravid ut, men hun er bare oppblåst etter to uker med hormonkur for å gro flest mulig egg.

Om jeg ikke finner noen før jeg er rundt 40, så gjør jeg det alene.

Anna Masjuan

► **HØYRISIKOINVESTERING.** Et par uker før egguttaket er Anna Masjuan opptatt med smilefjesvurderinger og fargekoder, på magefølelser og omkostninger. Hun velger fruktbarhetsklinikk med excelark.

Det gjelder å finne en som gjennomfører behandlingsmetoden som i USA i 2012 ble befridd for merkelappen «eksperimentell», såkalt vitrifikasjon.

På ett sekund fryses ferske egg hentet ut fra kvinnens eggstokker ned til minus 196 grader. De modne eggcellene bevares i hvert sitt tynne strå-rør, som igjen plasseres i flytende nitrogen i en tank på størrelse med et nattbord.

Nitrogentankene blir oppbevart i lagerrom på klinikker over hele verden. Der står de til kvinnene kommer tilbake en dag for å tine dem opp og få satt inn igjen et egg som er injisert med den kommende partneren eller donorens sæd.

Spania er det landet i Europa der det utføres flest IVF-behandlinger (befruktning utenfor morens kropp). 240 klinikker tilbyr eggfrys for friske kvinner. Barcelona alene har godt over 20.

– Jeg er overrasket over hvor lite jeg vet om min egen fruktbarhet. Man får jo alltid høre at «det går nok bra» og «du er fortsatt ung». Men mange kvinner i min generasjon sliter. Vi utdanner oss i årevis, skal beholde jobbene våre, kanskje bo litt her og der, finne riktig mann.

Og så går tiden, sier Masjuan som nylig flyttet tilbake til hjembyen Barcelona etter seks år i London.

Der opplevde hun fire spontanaborter med eksforloveden. Nå er hun singel, 34 år og vil hverken bli alenemamma eller presses inn i et forhold hun ikke er klar for. Hun vil ha familieferier, middagssamtaler, være to om jobben og kjærligheten. Til slutt.

– Jeg er stolt over beslutningen min. Skuldrene mine er allerede blitt lavere. Men det finnes ingen garanti, kanskje blir jeg aldri mamma, det er jeg klar over. Men jeg liker å ha en mulig plan B. Om jeg ikke finner noen før jeg er rundt 40, så gjør jeg det alene.

↑ **Nervøs.** I en tynn klinikkskjorte venter Anna Masjuan på at en britisk kvinne skal bli ferdig med å ta ut sine egg. Det skjer i full narkose, men tar bare 10 minutter.

← **Saken i egne hender.** Masjuan svarer på jobbmail før det blir hennes tur.

– **Og lave skuldre er verdt 35.000 kroner? Samt nye titusener om du vil bruke eggene?**
– Ja, fordi jeg investerer dem i meg selv. Dette er høyrisikoinvestering, akkurat som aksjer og boligkjøp.

DET VIKTIGE TALLET. Noen privatklinikker krever 1500 kroner for en innledende prat. Andre gjør det gratis over Skype. Men alle gynekologene gjør aller først en kjapp undersøkelse av Masjuans eggreserver via en ultralydstav. Hver måned modnes et visst antall egg i en kvinnes eggstokker på naturlig vis. Antallet synker med alderen.

For en kvinne på 35 er det normalt 10–12 egg som kjemper om å bli det ene som begynner vandringen mot enten å møte en spermie og vokse til et menneske, eller bli menstruasjon.

Om en kvinne ønsker å fryse alle disse eggcellene, for å bevare deres kvalitet og al-

der, må hun gå på en hormonkur i cirka ti dager for å modne så mange egg som mulig. Så tas de ut, fryses og lagres så lenge lovene i landet tillater det.

– Biologien har ikke holdt tritt med det moderne samfunnet. Kvinnehelse blir heller ikke tatt alvorlig nok. Men endelig har vi en mulighet til å gjøre noe med det urettferdige indre klokke-systemet, sier Anna Masjuan før hun kjører scooter til en av mange legetimer.

En gynekolog teller hele 21 follikuler, såkalte eggposer hvor eggcellene bor og vokser, på vei til å modnes i hennes inneværende menstruasjonsperiode. Andre teller 11.

Masjuan klapper i hendene. Alt over 10 egg er gode nyheter. Det er fordi noen sannsynligvis vil dø på veien mot å bli et voksende embryo når den tid kanskje kommer. Så selv om man bare trenger ett godt egg for å bli gravid, behøves litt slingringsmonn. ►

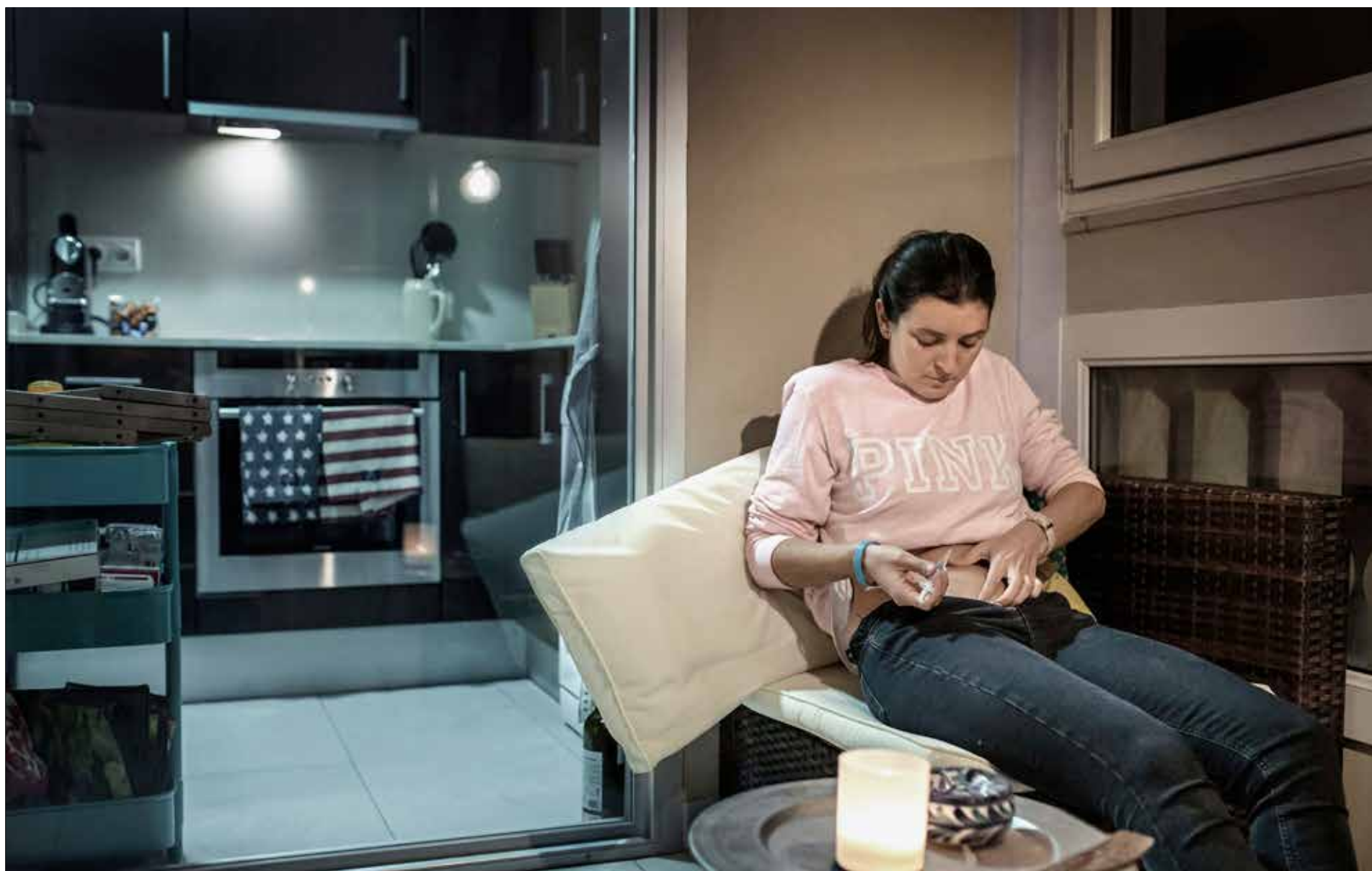
Jeg hører tikk-tikk-et og en mulighet jeg ikke kan la gå fra meg, selv om jeg nok da må gå fra ektemannen min.

Magdalena Borek-Mann Filmskaper

← **Har sprøyteskrekk.** Likevel har Anna Masjuan satt tynne hormonsprøyter i magefettet på seg selv. Dette er den siste, og hun gråter av lettelse når hun er ferdig.

↑ **Mer tid.** – Moderne kvinner trenger mer tid på å finne en passende partner, sier Magdalena Borek-Mann (36) (t.h) og Cristina Lopez (38). Den ene har fryst ned egg, den andre tenker å gjøre det.

► **TURBULENS.** Den første kvelden Anna Masjuan skal sette hormonsprøyten på seg selv, i magen, svette hun i håndflatene.

Hun har sprøyteskrekk.

Moren er sykepleier. Hun ringer henner for hjelp.

Dagen etter reiser hun til Frankfurt på jobb møte. Miniflaskene med flytende hormon må holdes avkjølte, så hun får en kelder til å plassere dem i et restaurantkjøleskap på hotellet.

24 timer senere setter hun sprøyten i magefettet, på flytoalettet under turbulens.

I løpet av de neste to ukene er hun ofte innom Klinikk Fertilib, som hun til slutt velger, for oppfølging. Dr. Xavier Julve er ikke fornøyd med at eggposene vokser sakte, og at han har oppdaget en stor endometriose, en slags blodcyste på eggstokken. Sykdommen rammer én av ti kvinner og kan forverre fruktbarheten.

Likevel teller han rundt syv eggposer i god millimeterstørrelse. Han vurderer å avslutte behandlingen, men de velger å fortsette. Masjuan har fått blod på tann.

FALSK TRYGGHET. Spanske Cristina López (38) er filmskaper og enebarn. Foreldrene ønsker seg barnebarn, men López orket ikke å skynde seg inn i et forhold. Så for ett år siden frøs hun fire egg. Legene anbefalte en uttaksrunde til, men det får briste eller bære.

En jevn gammel venninne fikk 50 egg og tok klinikkrekord. En tredje venninne, polske Magdalena Borek-Mann (36), har allerede spart 20.000 kroner og skal slutte å røyke.

– Jeg er ikke overbevist ennå, men jeg vurderer å fryse. Jeg er gift, og mannen min vil ikke ha barn. Men jeg hører tikk-tikk-et og en mulighet jeg ikke kan la gå fra meg, selv om jeg nok da må gå fra ektemannen min.

IVF-BEHANDLING
[In vitro-fertilisering]

Assistert befruktning utenfor kroppen.

Antall egg: En 35-åring bør 10-12 modne egg pr. måned.

Vitrifikasjon: Egg blir holdt konstant på minus 196 grader. Etter opptining befruktes de med sperm fra partner/donor og passerer tilbake i kvinnen.

Risiko: Hormonbehandlingen kan gi for høyt antall modne egg og bl.a. føre til blodpropp.

Ulike regler: I Spania kan kvinner bruke egne, frosne egg til hun er 50 år. I Sverige til 45. I England kan de ligge i ti år.

Pris pr. uttak av egg: Vanligvis mellom 35.000-70.000 kr. Pluss 2000-4000 kr. pr. fryseår. Ubrukte eggceller kan doneres bort.

I Norge var ikke-medisinsk eggfrysing en del av lovforslagene i den nye Bioteknologiloven fra i fjor. Ble stoppet av KrF-veto.

Men han vil ikke stå i veien om jeg kjenner lysten sterkt nok om noen år, sier Borek-Mann.

– **Tror dere eggfrysing kan være en slags falsk trygghet?**

– Ja. For selv om jeg bruker mine yngre egg, er det ingen som garanterer suksess. Uten en back-up-plan ville jeg kanskje ha bitt i det sure eplet tidligere og bare kjørt på, heller enn å stå igjen med null barn, sier Borek-Mann.

Hun er direktør i et større internasjonalt selskap, men forteller at hun ikke føler press fra hverken sjefer eller samfunnet om å fryse egg, selv om muligheten finnes i Spania og nå også, i hjemlandet Polen.

– Hjemme er spesielt katolikken bekymret for et samfunn med bare gamle mødre, eller at kun rike hipster-kvinner får sjansen. Jeg er også skeptisk til om industrien pusher opp suksesseratene, sier Borek-Mann.

– Dette er en kommersiell storindustri som tjener godt på hormonsprøytene vi må ta, noe som er kraftig kost for kroppen. Jeg skulle ønske legemiddelindustrien kunne investere i mer kvinnevennlig vitenskap og finne en mer naturlig måte, med kosttilskudd eller noe, å forlenge fruktbarheten vår på, sier López og får applaus fra venninnen før hun fortsetter.

– Eggfrys bør ikke bli go-to-løsningen man umiddelbart forbinder med en kvinnes fruktbarhetsperiode.

SUKSESSRATEN. Det stilles selvfølgelig spørsmål ved effektiviteten.

Hvor mange kvinner får egentlig barn ved å bruke sine egne, yngre egg?

Ettersom prosedyren ikke har vært tilgjengelig i mer enn rundt et tiår, og antall kvinner som har valgt å hente og bruke egne fortsatt er lav, vet man ikke den faktiske effekten av dagens teknologi. Statistikken svinger kraftig i en rekke nyere studier. Når det gjelder overlevelsesraten på egg som tines opp, skilte de fleste klinikker med 80-90 prosent.

En Harvard-undersøkelse fra 2017 støtter dette tallet. Mens en offentlig klinikkassosiasjon (HFEA) i England i 2018 viste at bare 18 prosent kunne forvente å bli mor.

Det som er helt avgjørende for å få et barn til slutt, er hvor gammel kvinnen var da hun tok ut eggene og hvor mange som ble fryst.

– En kvinne som frøs 10 egg eller færre som 35-åring eller yngre, har 45 prosent sjanse for å få et levende født barn i fremtiden. For dem over 35, er tallet 25 prosent, sier en av verdens fremste embryologer, Ana Cobo (52) hos IVI Valencia i Spania.

– Men med bare fem ekstra egg, øker sjansene til 70 prosent i den yngre aldersgruppen, sier Dr. Cobo, som har ledet den ferskeste og største undersøkelsen noensinne gjort på kvinner som har fryst egg uten medisinsk grunn. Over 5200 kvinner er med i statistikken. 641 kom tilbake for å bruke eggene noen år senere.

– Og de fødte tilsammen 162 barn. Det ►

←
Tenk på noe fint.
På operasjonsrommet i Barcelona blir hver dag flere kvinner i 30-årene lagt i narkose før eggcellene deres suges ut fra eggposene inne i eggstokkene.

→
Skjebnetimen.
Dr. Xavier Julve knekker i stemmen når han skal forteller Anna Masjuan at han til slutt ikke fant noen modne egg.

↓
Baby på boks. Lille Marti ble født i fjor. Genene fra mor Miriam Gil Moreno (32) ble hentet ut i 2012. Hun fikk bruk for sine fryste egg etter at hun fant ektemannen Joan.

► er et ganske lavt tall. Men de fleste var 38 år da de frøs, og hadde sannsynligvis egg med mindre god kvalitet. Så vi forventer bedre prognoser i fremtiden, når kvinner velger å fryse tidligere og dermed får flere og bedre egg. Fordi vi bør hermetisere fertilitet heller enn infertilitet, sier Cobo, som på to år har opplevd 20 prosent økning av «ikke-medisinske fryser» på sin klinikk i Valencia.
– Med p-pillen kunne kvinner separere sex fra morskap. Dette er en ny revolusjon, en makt kvinner aldri tidligere har hatt. Som i noen tilfeller kan bli utfordret av enkelte patriarkalske krefter, sier hun.

NORSK ETTERSPØRSEL. Stortingsflertallet vil tillate både eggdonasjon, assistert hjelp til single og eggfrys i fjor. Men de barnløse skål ble stoppet i luften, da KrF gikk inn i regjeringen i vinter. Teknologien er på plass i Norge, men leder for helse – og omsorgskomiteen, Geir Jørgen Bekkevold (55) (KrF), vil forbeholde tilbudet til kvinner som trenger det av medisinske årsaker.

– Vi vil ikke gjøre det naturlig å tilpasse, utsette og nedprioritere graviditet. Dette kan skape et sosialt press, og så handler det om hva vi ønsker å bruke offentlige midler på, sier Bekkevold som er åpen for debatt.

– Det er ingen tvil om etterspørselen, sier avdelingsleder Pēter Fedorcsák (45), ved Kvinneklivnikken på Oslo universitetssykehus. Det finns ikke én god medisinsk grunn til å si nei, mener han.

– Dette er en etisk og juridisk vurdering.

Men jeg savner gode undersøkelser på hvor stor gevinst det egentlig gir pasientene, ut fra ubehag og kostnader, samt hvor mange kvinner som faktisk kommer tilbake for eggene.

I dag har Fedorcsák ikke lov til å opplyse norske kvinner om frysemuligheter i utlandet.

PANIKK. Nordic IVF i Göteborg sier de har fryst egg fra 20–30 norske kvinner siden de åpnet tilbudet i 2011. Stockholm IVF har rundt 100 norske frysekvinne innom i året. Norske «Ida» (35) synes Norge er «strengt og urettferdige» når det kommer til bioteknologi. For ett år siden tok hun en fruktbarhetstest og fikk panikk.

Gynekologen ba henne skynde seg og hintet til og med om å stikke på byen og finne en fyr. Men Ida dro heller til Danmark. Der frøs hun embryoer med sin daværende kjæreste.

– Men nå er forholdet slutt, og jeg kan ikke bruke dem uten hans tillatelse. Så jeg burde kanskje fryse eggene ubefruktet, sier Ida, som vil være anonym.

Hun angret likevel ikke på at hun brukte 50.000 kroner på uttaket, selv om de i Danmark bare blir oppbevart i fem år.

SØNNEN FRA FORTIDEN. Etter å ha møttes på et mørkt diskotekgulv, og vært sammen noen år, brukte det spanske paret syv måneder på unnfangelsesforsøk med «gamlemåten». Uten hell. Miriam Gil Moreno var, som ektemannen Joan, bare 30 år. Så gjennomgikk de fire IVF-forsøk på Spanias regning. Det gikk heller ikke. Eggene hennes var allerede for dårlige.

– Heldigvis hadde jeg vært streng med gyne-

Vi vil ikke gjøre det naturlig å tilpasse, utsette og nedprioritere graviditet.

Geir Jørgen Bekkevold leder for helse – og omsorgskomiteen, (KrF)

kologen min da jeg var innom som 26-åring. Jeg ba om fertilitetssjekk, ettersom mamma kom tidlig i overgangsalderen, sier Gil Moreno (52).

Legen ble bekymret og anbefalte å fryse. På Klinikk Eugin fikk de ut 11 egg etter to runder. Seks år senere kom hun tilbake med ektemannen Joan for å hente dem.

– På første forsøk ble jeg gravid med lille Marti, sier hun og ser ned på sønnen.

– Dette rommet ville vært et kontor i dag, om jeg ikke hadde vært proaktiv, smiler Gil Moreno mens hun knapper igjen baby-nattdrakten.

SLIK ER LIVET. I venterommet på klinikken der Anna Masjuan ligger i narkose, sitter moren hennes. Hun har betalt store deler av Annas behandling. Det er 36 timer siden datteren tok den siste sprøyten.

Den hvor pulver og væske skal mikses i et lite vitenskapsprosjekt, så eggløsningen starter. I løpet av hormonkuren har hun hverken følt seg dårlig eller emosjonell. Oppblåst, ja, og litt trøtt.

Det er en time siden hun satte seg i en taxi hjemme, og noen minutter siden hun lovt anestesiologen å tenke på en strand mens hun telte bakover fra 99.

Dr. Julve forlater rommet. Masjuan vekkes fra

narkosen og trilles inn på et privat avlukke. Hun er sløv, men blikket leter febrilsk etter gode nyheter i ansiktsmimikken til legen idet han runder hjørnet med lab-resultatene.

– Min prinsesse ... vi fant ingen egg, Anna, sier dr. Julve.

Hun gisper og tar seg til neseryggen med begge hender. Legen hviler haken på sengerammen og stryker henne.

– Tok du medisinen riktig, på riktig tidspunkt?

Masjuan svarer ikke, men nikker sakte. Munnen skjærer seg i en grimase, før hun knekker sammen og gråter lenge i morens armer. Så retter hun ryggen, pakker seg inn i teppet og tar imot appelsinjuicen hun blir tilbudt. Hun takker til slutt ja til morfin og sier: – C'est la vie. Slik er livet. ●

EPILOG. Anna Masjuan fikk ikke eggløsning på uttaksdagen. Dette kan indikere at hun enten ikke responderte riktig på den siste hormonsprøyten, eller at hun mikset feil. Hun mener selv hun gjorde alt riktig. Dr. Julve sier det sjeldent, men av og til skjer at eggposer er tomme. Masjuan vurderer nå et nytt forsøk til høsten.

a-magasinet@aftenposten.no